ודכולי עלמא כרבנן דפליגי עליה דרבי יהושע בן קרחה והכא באקושי הגדה לראיה קא מיפלגי מר סבר מקשינן הגדה לראיה ומר סבר לא מקשינן רבי שמעון בן אליקים הוה משתקיד עליה דר' יוסי ברבי חנינא למסמכיה ולא קא מיסתייע מילתא יומא חד הוה יתיב קמיה דר' יוחנן אמר להו מי איכא דידע הלכה כרבי יהושע בן קרחה או לא א"ל רבי שמעון בן אליקים דין ידע אמר ליה לימא איזו אמר ליה ליסמכיה מר ברישא סמכיה אמר ליה בני אמור לי כיצד שמעת א"ל כך שמעתי שמודה ר' יהושע בן קרחה לרבי נתן אמר לזה הוצרכתי השתא ומה עיקר ראיה בהדי הדדי אמר ר' יהושע בן קרחה לא בעינן הגדה מיבעיא א"ל הואיל ועלית לא תרד אמר ר' זירא שמע מינה גברא רבה כיון [א]דסמיך סמיך א"ר חייא בר אבין אמר רב הלכה כר' יהושע בן קרחה בין בקרקעות בין במטלטלין עולא אמר הלכה כרבי יהושע בן קרחה בקרקעות אבל לא במטלטלין א"ל אביי [ב]הלכה מכלל דפליגי והאמר ר' אבא א"ר הונא אמר רב מודים חכמים לרבי יהושע בן קרחה בעדות קרקע ותני רב אידי בר אבין [ג]בנזיקין דבי קרנא מודין חכמים לרבי יהושע בן קרחה בעדות בכור ובעדות קרקע ובעדות חזקה וכן שבבן ושבבת [ד]גברא אגברא קא רמית מר סבר פליגי ומר סבר לא פליגי מאי וכן שבבן ושבבת [ה]אילימא אחד אומר אחת בגבה ואחד אומר אחת בכריסה [א]האי חצי דבר וחצי עדות הוא [ב]אלא אחד אומר שתים [ו]בגבה ואחד אומר שתים בכריסה אמר רב יוסף אנא אמינא משמיה דעולא הלכה כרבי יהושע בן קרחה בין בקרקעות בין במטלטלין ורבנן דאתו ממחוזא אמרי אמר ר' זירא משמיה דרב בקרקעות אין אבל לא במטלטלין רב לטעמיה דאמר רב הודאה אחר הודאה הודאה אחר הלואה מצטרפי הלואה אחר הלואה הלואה אחר הודאה לא מצטרפי אשכחיה רב נחמן בר יצחק לרב הונא בריה דרב יהושע א"ל מאי שנא הלואה אחר הלואה דלא דמנה דקא חזי האי לא קא חזי האי הודאה אחר הודאה נמי אמנה דקא מודה קמי האי לא מודי קמי האי דא"ל להאי בתרא בהאי מנה דאודיי ליה קמך אודיי ליה נמי קמי פלוני אכתי בתרא ידע קמא לא ידע דהדר אזיל א"ל לקמא האי מנה דאודיי ליה קמך אודיי ליה נמי קמי פלוני א"ל [ז]תנוח דעתך שהתנחת את דעתי א"ל מאי ניחותא דרבא ואיתימא רב ששת שדא בה נרגא לאו היינו הודאה אחר הלואה אמר ליה היינו דשמיע לי עלייכו דרמיתו דיקלי וזקפיתו להו [ג]נהרדעי אמרי בין הודאה אחר הודאה בין הודאה אחר הלואה בין הלואה אחר הלואה בין הלואה אחר הודאה מצטרפות כמאן כר' יהושע בן קרחה אמר רב יהודה [ד]עדות המכחשת זו את זו בבדיקות כשרה בדיני ממונות אמר רבא מסתברא מילתיה דרב יהודה באחד אומר בארנקי שחורה ואחד אומר בארנקי לבנה אבל אחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן אין מצטרפין וארנקי שחורה בדיני נפשות לא [ח]והאמר רב חסדא [ה]אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר [ט]באירן הרגו אין זה נכון אחד אומר כליו שחורים ואחד אומר כליו לבנים הרי זה נכון

גברא

ודכולי עלמא. תנא קמא ור' נתן: כרבנן דפליגי אדר' יהושע בן קרחה. סבירא להו דאמרי בעינן שיראו שניהם כאחד וילפינן טעמא מהוא [ויקרא ה] עד דליחזי כחד. וגבי הגדה פליגי תנאי דסיפא באקושיה הגדה לראיה כדכתיב (ויקרא ה) או ראה אם לא יגיד בחד קרא: **משתקיד.** מצפה ומחזר ושוקד לסומכו: **דין ידע.** זה יודע ורבי יוסי בר' חנינא היה: **שמודה ר' יהושע לר' נתן.** דכי היכי דלא בעי ר' יהושע ראיה כי הדדי הגדה נמי כי הדדי לא בעי: **בין בקרקעות.** זה אומר בפני הודה לו שקרקע זה שלו וזה אומר אף בפני הודה לו: **בין במטלטלין.** זה אומר בפני הלווהו מנה וזה אומר בפני הלווהו מנה ואע"פ דאמנה דקמסהיד האי לא מסהיד האי מ"מ תרווייהו מסהדי שחייב לו מנה: **הלכה כמותו בקרקעות.** שמוטל הקרקע בפנינו ושניהם מעידין עליה: **אבל לא במטלטלין.** דאין עדות שלימה לא על זה ולא על זה: **מכלל דפליגי.** עליה רבנן בקרקעות: **בעדות בכור.** תנן בבכורות (דף לה.) כל מומין הראוין לבא בידי אדם רועים כהנים אין נאמנין לומר מאליו נפל בו מום זה לפי שנחשדו כהנים להטיל מומין בבכורות בזמן הזה כדי להתירן בשחיטה ואם הביא בכור להראותו לחכם צריך שני עדים עמו שמאליו נפל בו מום זה אם הביא עד אחד על מום זה ועד אחד על מום אחר בבכור זה מצטרפין. ואית דאמרי בעדות בכור להעיד שהתירו חכם ולאו מילתא היא דהא חד נאמן דעד אחד נאמן באיסורין ואפילו כהן שהוא בעליו נאמן דתנן (שם דף לו.) נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה ובעל מום הוא דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר: **ובעדות חזקה.** זה אומר בפני אכלה שלש שנים ראשונות של שמיטה וזה אומר בפני אכלה שלש שנים אחרונות מצטרפי דאחד קרקע מסהדי חזקה מעלייתא: **וכן.** לענין שתי שערות שבבן ושבבת. וכי פליגי בהלוואת מנה פליגי משום דלאו אחד מנה קמסהדי: **גברא אגברא.** רבי אבא ור' אידי אדעולא: **בגבה.** בין קישרי אצבעותיה: **חצי דבר וחצי עדות.** עד א' הוא חצי עדות שיער אחת הוא חצי דבר: **אלא אחד אומר שתים בגבה.** דתרווייהו מסהדי דגדולה היא: **בקרקעות אבל לא במטלטלין.** הלכה כמותו דלא בעינן דחזו תרווייהו כחד בקרקעות משום דכי מסהדי בבי דינא תרווייהו ידעי דאחדא מילתא מסהדי וקרינא ביה והוא עד' ואע"ג דבשעתא דחזי לא ידע [חד] בחבריה אבל לא במטלטלין דכי מסהדי קמן לאו אחד מנה מסהדי: **רב.** דאמר אבל לא במטלטלין משום דלאו בחד מנה מסהדי: **לטעמיה דאמר רב הודאה אחר הודאה.** זה אומר בפני הודה לו על מנה באחד בשבת וזה אומר בפני הודה לו עליו בשני בשבת: **הודאה אחר הלואה.** זה אומר בפני הלוהו מנה באחד בשבת וזה אומר בפני הודה לו מנה בשני בשבת: **מצטרפי.** דאיכא למימר בחד מנה קמסהדי וכדמוקי לקמן: **הלואה אחר הודאה.** מנה אחרינא הוא ולא מצטרפי אע"ג דתרווייהו אמרי שחייב לו מנה: **הודאה אחר הודאה נמי.** דילמא מנה דאודי ליה קמי האי לאו היינו מנה דאודי ליה קמי האי: **ואכתי בתרא ידע.** דאמנה דקא מסהיד איהו מסהיד אידך אבל קמא לא ידע דאחד מנה קמסהדי הלכך לא קרינא ביה והוא עד דמשמע תרווייהו כחד: **לאו היינו הודאה אחר הלואה.** כיון דבעינן דידע סהדא בחבריה על כרחיך הודאה אחר הלואה נמי הכי מוקמת לה: **דאמר ליה לבתרא מנה דמודינא קמך.** יזיפי קמי פלניא והדר אמר ליה לקמא מנה דיזיפי קמך אודאי ליה קמי פלניא ותרתי למה לי לרב למימר: **היינו דשמיע לי.** על בני עירך: **דרמיתו דיקלי וזקפיתו ליה.** שאתם משונים קוצצין דקלים וחוזרין ונוטעין אותן כלומר בונים וסותרים שפירשתם לי קושיא וחזרתם וסתרתם: **מצטרפין.** דמ"מ הן מעידין שחייב לו מנה: **בבדיקות.** שאינה משבע חקירות באיזו יום באיזו שעה שהזמה תלויה בהן אבל בכליו שחורין וכליו לבנים שאין דין הזמה תלויה בהן: **מנה שחור.** סלע ישנה: **אין מצטרפין.** הואיל ובעיקר גוף העדות מתכחשי דכוותיה בדיני נפשות לא בתמיה: **וארנקי שחורה.** דלאו בעיקר גוף העדות מתכחשי: **באירן.** יושרמ"א בלע"ז: **אין זה נכון.** אין עדות זו מכוונת. ולישנא דקרא נקט והנה אמת נכון הדבר (דברים יג) דמהאי קרא נפקא לן בדיקות (לקמן מ:):

גברא

בעדות בכור. פי' שמעו מאביו זה אחר זה איש פלוני בן בכור הוא ולא כפי' הקונטרס דפירש לענין מום הראוי לבא בידי אדם שנחשדו הכהנים דנאמן זה לומר מעצמו נפל מום זה וחבירו על מום אחר דא"כ למה לי ב' עדים אפי' יחיד נאמן ואפי' עד מפי עד כדאי' בפ' כל פסולי המוקדשים (בכורות דף לו.) ובפרק חבית (שבת דף קמה:):

הוא

עין משפט
נר מצוה

צה א ב מיי' פ"ד מהל' עדות הלכה ז סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סימן ל סעיף יג:

צו ג מיי' פ"ד שם הלכה ג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ו:

צז ד מיי' שם פ"ג הלכה ג סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:

צח ה מיי' שם פ"ב הלכה ב:

◆

רבינו חננאל

עד כיון דאינון תרי ואסקינהו רחמנא בלשון יחיד ש"מ דחזו תרווייהו ביחד. ור' יהושע בן קרחה סבר מדכתיב או ראה או ידע לרבות אפילו ראו זה אחר זה ותנא קמא ור' נתן במאי פליגי. איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא. ת"ק סבר כי אתא עד אחד לשבועה אתא ולא לממון הלכך בעינן עד שיעידו שניהן כאחד. ור' נתן סבר וכי אתו ביחד בחד פומא מסהדי אלא זה אחר זה ומצטרפי הלכך הכא נמי לא שנא. קרא כולי עלמא זהו תנא קמא ור' נתן תרווייהו אית להו דבעינן עד שיראו שניהם כאחד. וכתיב והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד. תנא קמא סבר מקשינן הגדה לראיה מה לראיה כחד אף להגדה כחד. ור' נתן סבר לא מקשינן הגדה לראיה. נמצא ר' יהושע בן קרחה חולק על התנא קמא בראייה ור' נתן על ההגדה. א"ר יוחנן איכא דשמע הלכתא כר' יהושע בן קרחה אי לא. א"ל ר' יוסי ב"ר חנינא שמעתי שמודה ר' יהושע לר' נתן דאפילו בזה אחר זה. א"ר יוחנן לזו הוצרכנו השתא ומה עיקר ראייה שיתכן שיראו העדות שניהן בבת אחת מכשיר ר' יהושע בזה אחר זה הגדה דליכא בבת אחת לעולם דלאו בחד פומא מסהדי מיבעיא דמכשיר ר' יהושע אפילו בזה אחר זה. ואסיק' משמיה דרב הלכ' כר' יהושע בן קרחה בקרקעות ובמטלטלין דאפי' זה אחר זה בין בהגדה בין בראייה עדותן כשרה ר' יוחנן דאמר לזו הוצרכנו: **פי'** נזיקין דבי קרנא מסכתא נזיקין משנה חיצונה שהיה שונה אותה קרנא שם חכם ידוע ומפורש בשני דייני גזלות. תני בנזיקין דבי קרנא מודים חכמים לר' יהושע בן קרחה בעדי בכור ובעדי חזקה ובעדי הבן והבת שמעידין בהן שהביאו סימנים שאפילו זה בלא זה כשרין ואוקימנא בזמן ששנים מעידין אחד אומר שיש בה שתי שערות בגבה ואחד אומר שתים בכריסה. נהרדעי אמרי בין הודאה אחר הלואה בין הלואה אחר הודאה. ובין הלואה אחר הלואה ובין הודאה אחר הודאה מצטרפין כר' יהושע בן קרחה וקי"ל בהא כנהרדעי. פי' כגון דמסהיד חד דיזיף פלוני מפלוני בחד בניסן מנה ואחד מסהיד דבתרי בניסן חזא דפלוני יזיף מפלוני מנה אע"ג דאיכא למימר אמנה דמסהיד האי דבחד בניסן לאו בההוא מנה מסהיד ההיא דבתרי בניסן דאי אמרת ההיא מנה הוא מיהו אהדריה לוה למלוה והדר יזפיה ליה קמי האי כיון דאהדריה כבר בטלה עדות ראשונה מיהו כל האי לא חייש ר' יהושע בן קרחה. אלא אמר לך כיון דתרווייהו מסהדי דהאי נושה מנה בהאי עדות מעליא היא: אמר רב יהודה עדות המכחשת זו את זו בבדיקות כשרין הן בדיני ממונות. ואע"פ שמכחישין זה לזה עדותן. פי' זולתי שבע חקירות השנויות במשנתנו נקראות בדיקות. ובא רבא לפרש דברי רב יהודה ואמר מסתברא מילתיה במכחישין זה לזה עדותן עדות בזמן שא' אומר בארנקי שחורה הלווהו מנה וא' אומר לא כי אלא בארנקי לבנה הלווהו אבל במנה שניהן שוין אבל אם נחלקו במנה עצמו זה אומר מנה לבן וזה אומר מנה שחור כלומר ישן אין מצטרפין. ומקשינן עליה דרבא הכחשה בכלים כי האי גוונא בדיני ממונות מצטרפין מכלל דבדיני נפשות לא והאמר רב חסדא אחד אומר

מסורת הש"ס

א) כיון דאיסתמיך סמיך כצ"ל, ב) [שבת קו: וש"נ], ג) [פי' מסכתא דנזיקין משנה חיצונה שהיה שונה אותה קרנא. ערוך ערך זק ה'], ד) [תענית ד: וש"נ], ה) ב"ק ע: ב"ב נו:, ו) [עיין בנדה נב: ובפירוש רש"י דהתם], ז) [שבת קנב: מנחות מה. ק. פסחים לב: יומא סו: ושם איתא תנוח דעתך שהנחת], ח) לקמן מא., ט) [צ"ל בארדן פי' כעין איזמל ויש אומרים כמין גרזן. ערוך ערך ארדן], י) [ויקרא ה],

◆

לעזי רש"י

יושרמ"א. גרזן קרב.

◆

מוסף רש"י

אחד בגבה. שיער ראיתי בקשרי אצבעותיה (ב"ק ע:) או: תחת אותו מקום (נדה נב:) וקאתו לשוייה גדולה לענין עונשין או לענין שיהו קידושיה קדושין (ב"ק שם). **בכריסה.** באותו מקום (רשב"ם ב"ב נו:). **חצי דבר.** שיער אחד, וחצי עדות. עד אחד יש לשיער ופשיטא דלאו עדות היא (ב"ק שם) דאין כאן אלא עד אחד לכל שיער ועד אחד אינו נאמן לעשותה בת עונשין לחייבה, וקרא חצי דבר אתי למעוטי שהרי דבר כתיב, וחצי עדות למעוטי לא אצטריך קרא דבהדיא כתיב לא יקום עד אחד וגו' (ב"ב שם). **אין זה נכון.** ועדותן בטלה והוא והם פטורים מיד (לקמן מא.).